

УДК 341.231.14:347.23(477)

Луценко Дмитро Сергійович

кандидат юридичних наук,

керуючий партнер Адвокатського об'єднання «Novels»

Lutsenko Dmytro

PhD in Law,

Managing Partner of the "Novels" Bar Association

ORCID: 0009-0003-9881-8467

DOI: 10.25313/2520-2308-2025-2-10735

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ТА УГОД У ФОРМУВАННІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МАЙНОВИХ ОЧІКУВАНЬ В УКРАЇНІ

THE ROLE OF INTERNATIONAL STANDARDS AND AGREEMENTS IN FORMING THE LEGAL REGULATION OF PROPERTY EXPECTATIONS IN UKRAINE

Анотація. Вступ. Актуальність теми «Роль міжнародних стандартів та угод у формуванні правового регулювання майнових очікувань в Україні» зумовлена необхідністю адаптації національного законодавства до умов глобалізації та інтеграції в світовий економічний простір. Гармонізація законодавства із загальновизнаними принципами захисту власності сприяє створенню єдиного, прозорого та передбачуваного правового середовища, що є важливим для економічного розвитку та залучення інвестицій.

Запровадження міжнародних стандартів дозволяє посилити захист прав власності та інтересів як внутрішніх, так і іноземних інвесторів, мінімізуючи правові ризики та сприяючи формуванню стабільного інвестиційного клімату. Крім того, впровадження сучасних міжнародних практик стимулює реформування національного законодавства, роблячи його більш адаптивним до нових викликів та потреб суспільства.

Умови сучасних економічних, політичних і соціальних трансформацій вимагають оперативної реакції держави, що знаходить своє відображення у впровадженні передових міжнародних стандартів. Таким чином, тема є надзвичайно актуальною, оскільки її дослідження сприяє розробці ефективних механізмів правового регулювання, необхідних для забезпечення стабільності, розвитку економіки та захисту майнових інтересів громадян і бізнесу в Україні.

Метою даного дослідження є визначення ролі міжнародних стандартів та угод у формуванні правового регулювання майнових очікувань в Україні, а також розробка рекомендацій щодо вдосконалення національного законодавства для забезпечення стабільності та передбачуваності правових відносин у сфері захисту власності.

Матеріали та методи. Матеріали дослідження включають нормативно-правові акти України, міжнародні договори та угоди, наукові публікації, монографії, статті в академічних журналах, а також аналітичні звіти міжнародних організацій. Додатково використовуються матеріали конференцій і семінарів, присвячених питанням правового регулювання та захисту майнових очікувань. Такий широкий спектр джерел забезпечує комплексний підхід до аналізу проблеми та сприяє формуванню практично орієнтованих висновків і рекомендацій для вдосконалення правового механізму в Україні.

Для досягнення поставленої мети застосовано комплексний підхід, що включає використання низки методів дослідження. Серед них системний та порівняльний аналіз дозволяють виявити закономірності та відмінності між національним законодавством та міжнародними стандартами, а також оцінити ефективність їхнього впровадження. Аналіз нормативно-правових актів сприяє виявленню прогалин та суперечностей у правовому полі, що регулює майнові очікування. Історико-правовий підхід допомагає прослідкувати еволюцію правових норм та зрозуміти зміни, які відбулися під впливом міжнародних тенденцій.

Застосування комплексного методу дослідження дозволяє не лише провести глибокий аналіз теоретичних засад формування правового регулювання, але й розробити практичні рекомендації щодо адаптації національної законодавчої бази до сучасних вимог міжнародного правового простору.

Результати. Адаптація національного законодавства до міжнародних стандартів є необхідною для захисту майнових прав та правової безпеки. Впровадження міжнародних угод зміцнює правову систему, проте часто стикається з право-

вими колізіями. Необхідна чітка регламентація пріоритету міжнародних норм та вдосконалення судової практики щодо їх застосування. Важливо створити механізми міжвідомчої координації для ефективної імплементації міжнародних угод.

Перспективи. Подальші дослідження мають зосередитися на вирішенні правових колізій, аналізі судової практики щодо міжнародного права та вдосконаленні механізмів його імплементації. Важливо вивчити правові стандарти ЄС для адаптації українського законодавства, а також оцінити вплив міжнародних угод на економічну та соціальну сфери. Це сприятиме гармонізації національної правової системи із сучасними міжнародними вимогами.

Ключові слова: міжнародні стандарти, міжнародні угоди, правове регулювання, майнові очікування, імплементація, правові колізії, національне законодавство, гармонізація, судова практика, правова безпека.

Summary. Introduction. The relevance of the topic «The Role of International Standards and Agreements in the Formation of Legal Regulation of Property Expectations in Ukraine» is driven by the necessity to adapt national legislation to the conditions of globalization and integration into the global economic space. Harmonizing legislation with universally recognized principles of property protection contributes to the creation of a unified, transparent, and predictable legal environment, which is crucial for economic development and investment attraction.

The implementation of international standards strengthens the protection of property rights and interests of both domestic and foreign investors, minimizing legal risks and fostering the formation of a stable investment climate. Moreover, the adoption of modern international practices stimulates the reform of national legislation, making it more adaptive to new challenges and societal needs.

The current economic, political, and social transformations require a prompt response from the state, reflected in the adoption of advanced international standards. Thus, this topic is highly relevant, as its study contributes to the development of effective legal regulation mechanisms essential for ensuring stability, economic growth, and the protection of property interests of citizens and businesses in Ukraine.

Purpose. There is a definition of the role of international standards and agreements in shaping the legal regulation of property expectations in Ukraine, as well as the development of recommendations for improving national legislation to ensure stability and predictability of legal relations in the field of property protection.

Materials and methods. The research materials include regulatory legal acts of Ukraine, international treaties and agreements, scientific publications, monographs, articles in academic journals, as well as analytical reports of international organizations. Additionally, materials from conferences and seminars dedicated to legal regulation and the protection of property expectations are utilized. This broad spectrum of sources ensures a comprehensive approach to problem analysis and contributes to the development of practically oriented conclusions and recommendations for improving the legal framework in Ukraine.

To achieve the research objectives, a comprehensive approach was applied, incorporating various research methods. Systematic and comparative analysis helps identify patterns and differences between national legislation and international standards, as well as assess the effectiveness of their implementation. The analysis of regulatory legal acts facilitates the identification of gaps and inconsistencies in the legal framework governing property expectations. The historical-legal approach allows for tracing the evolution of legal norms and understanding the changes influenced by international trends.

The application of a comprehensive research method enables not only an in-depth analysis of the theoretical foundations of legal regulation but also the development of practical recommendations for adapting the national legislative framework to the modern requirements of the international legal space.

Results. The adaptation of national legislation to international standards is essential for the protection of property rights and legal security. The implementation of international agreements strengthens the legal system but often encounters legal conflicts. A clear regulation of the priority of international norms and the improvement of judicial practice regarding their application are necessary. It is crucial to establish mechanisms for interagency coordination to ensure the effective implementation of international agreements.

Discussion. Further research should focus on resolving legal conflicts, analyzing judicial practices regarding international law, and improving the mechanisms for its implementation. It is important to study EU legal standards for adapting Ukrainian legislation, as well as assess the impact of international agreements on the economic and social sectors. This will contribute to the harmonization of the national legal system with modern international requirements.

Key words: international standards, international agreements, legal regulation, property expectations, implementation, legal conflicts, national legislation, harmonization, judicial practice, legal security.

Постановка проблеми. Постановка проблеми полягає у виявленні розриву між існуючим національним законодавством України та вимогами сучасного міжнародного правового простору щодо регулювання майнових очікувань. З одного боку, інтеграційні процеси та глобалізація вимагають швидкої адаптації законодавства до міжнародних стандартів, що забезпечує захист власності та створення

стабільного правового середовища для інвесторів. З іншого боку, недостатній рівень гармонізації національних норм із загальновизнаними міжнародними принципами створює правову невизначеність, що може негативно впливати на економічну безпеку та довіру до державних інституцій.

Ця проблема тісно пов'язана з важливими науковими завданнями, серед яких знаходиться розробка

нових концептуальних підходів до формування правового регулювання, що поєднують традиційні національні інтереси із сучасними міжнародними вимогами. Наукові дослідження в даній сфері спрямовані на аналіз механізмів інтеграції міжнародних стандартів у національне законодавство, а також на визначення ефективних засобів захисту майнових очікувань у процесі правозастосування.

Практичне значення цієї проблеми виражається в потребі створення таких правових інструментів, які забезпечать прогнозованість та стабільність у сфері майнових відносин, сприятимуть залученню інвестицій та підтримці економічного розвитку країни. Таким чином, розв'язання цієї проблеми є ключовим як для теоретичного вдосконалення правової науки, так і для практичного реформування законодавчої бази, що відповідає сучасним викликам глобалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вчені, такі як М. С. Шмідт та О. І. Кучерена, досліджують механізми адаптації міжнародних стандартів до національних правових систем. Вони зосереджуються на аналізі процедур імплементації міжнародних угод і адаптації законодавства в умовах глобалізації [12; 11].

В. І. Євінтов і В. С. Каплін детально вивчали захист прав власності через міжнародні механізми та угоди. Вони наголошують на важливості узгодження міжнародних стандартів у сфері прав власності для забезпечення правової стабільності та передбачуваності [7; 9].

Мета статті. Визначення ролі міжнародних стандартів та угод у формуванні правового регулювання майнових очікувань в Україні, а також розробка рекомендацій щодо вдосконалення національного законодавства для забезпечення стабільності та передбачуваності правових відносин у сфері захисту власності.

Матеріали і методи. Матеріали дослідження включають нормативно-правові акти України, міжнародні договори та угоди, наукові публікації, монографії, статті в академічних журналах, а також аналітичні звіти міжнародних організацій. Такий широкий спектр джерел забезпечує комплексний підхід до аналізу проблеми та сприяє формуванню практично орієнтованих висновків і рекомендацій для вдосконалення правового механізму в Україні.

Для досягнення поставленої мети застосовано комплексний підхід, що включає використання низки методів дослідження. Серед них системний та порівняльний аналіз дозволяють виявити закономірності та відмінності між національним законодавством та міжнародними стандартами, а також оцінити ефективність їхнього впровадження. Аналіз нормативно-правових актів сприяє виявленню прогалин та суперечностей у правовому полі, що регулює майнові очікування.

Застосування комплексного методу дослідження дозволяє не лише провести глибокий аналіз теоре-

тичних засад формування правового регулювання, але й розробити практичні рекомендації щодо адаптації національної законодавчої бази до сучасних вимог міжнародного правового простору.

Виклад основного матеріалу. Роль міжнародних стандартів та угод у формуванні правового регулювання майнових очікувань в Україні є визначальною, оскільки вони забезпечують єдність правових підходів, стабільність договірних відносин та захист прав сторін.

Правове регулювання майнових очікувань в Україні, що формується під впливом міжнародних угод, ґрунтується на таких принципах [8, с. 112–114]:

- Принцип правової визначеності. Держави забезпечують прозорість та стабільність правових норм, що регулюють майнові очікування осіб, які набувають чи розпоряджаються майновими правами.
- Принцип захисту прав власності. Відповідно до міжнародних стандартів, правове регулювання майнових очікувань передбачає дотримання прав власності та інтересів суб'єктів господарювання.
- Принцип дотримання договірних зобов'язань. Відповідно до принципу *pacta sunt servanda*, зобов'язання, що випливають з міжнародних угод, мають виконуватися добросовісно.
- Принцип міжнародної гармонізації законодавства. Україна імплементує міжнародні стандарти у сфері майнових прав та очікувань у національне законодавство для створення сприятливого інвестиційного клімату.

Регулювання майнових очікувань в Україні здійснюється на основі низки міжнародних стандартів та угод, серед яких:

- Віденська конвенція про право міжнародних договорів (1969), яка встановлює загальні принципи укладення та виконання міжнародних угод, що впливають на майнові права [2].
- Європейська конвенція з прав людини (1950), зокрема стаття 1 Протоколу № 1, що гарантує право на мирне володіння майном.
- Договори про захист інвестицій, які регулюють правовий статус очікувань інвесторів щодо стабільності та передбачуваності майнових прав.
- Акти Європейського Союзу, що стосуються гармонізації законодавства у сфері майнових прав, зокрема Директива ЄС щодо захисту прав власності та інвестицій [4].

Міжнародні стандарти оцінки майнової шкоди, зокрема фактичних збитків (*damnum emergens*) та втраченої вигоди (*lucrum cessans*), формують підхід до правового регулювання майнових очікувань в Україні. Методи оцінки майна, що використовуються у міжнародному арбітражі, стають орієнтиром для визначення обґрунтованої вартості майнових прав та очікуваних вигод у контексті правової визначеності та захисту інтересів інвесторів.

Роль міжнародних стандартів у правовому регулюванні майнових очікувань в Україні визначається

тим, що норми міжнародних угод часто мають пріоритет над національними законами у разі суперечностей. Це стосується багатьох сфер, включаючи цивільне та господарське право, які регулюють майнові права та очікування. Водночас деякі кодекси, наприклад, Земельний або Бюджетний, не передбачають автоматичного визнання пріоритету міжнародних угод, що може створювати правову невизначеність у сфері майнових очікувань.

Міжнародні угоди формують основу для розвитку національного законодавства у сфері майнових прав, сприяючи:

- Підвищенню правової захищеності власників та інвесторів.
- Вдосконаленню механізмів вирішення спорів щодо майнових очікувань.
- Посиленню міжнародної співпраці у сфері майнових прав.

Ефективність впровадження міжнародних стандартів у правове регулювання майнових очікувань в Україні є неоднорідною. Міжнародні угоди, зокрема Європейська конвенція з прав людини, Віденська конвенція про право міжнародних договорів та інші нормативно-правові акти, формують загальні підходи до захисту майнових прав, але їхня імплементація в національне законодавство відбувається з певними труднощами.

В українському законодавстві часто передбачено, що у разі суперечностей між національними кодексами та ратифікованими міжнародними договорами застосовується саме міжнародне право. Це стосується таких сфер, як цивільне, господарське та митне право. Водночас у деяких випадках, наприклад, у земельному та бюджетному законодавстві, міжнародні угоди не завжди визнаються пріоритетними, що створює правову невизначеність для власників майна та інвесторів.

Судова практика також демонструє певні проблеми у застосуванні міжнародних норм. Попри те, що Європейський суд з прав людини неодноразово ухвалював рішення щодо порушення прав власності в Україні, виконання таких рішень на національному рівні може бути ускладненим через недостатню адаптацію внутрішнього законодавства. Крім того, різні судові органи можуть по-різному трактувати співвідношення міжнародного та національного права, що впливає на стабільність правового регулювання майнових очікувань.

Гармонізація законодавства з європейськими стандартами відкриває нові можливості для вдосконалення правового захисту майнових прав. Вона передбачає підвищення рівня правової визначеності, спрощення процедур міжнародних угод та покращення захисту інвесторів. Водночас процес адаптації може бути тривалим, а опір деяких державних структур гальмує впровадження необхідних змін.

Ефективність міжнародних стандартів у формуванні правового регулювання майнових очікувань

залежить від комплексного підходу, що включає чіткі механізми імплементації міжнародних норм, узгодженість правових актів та їхню однозначну інтерпретацію судами. Важливим кроком є закріплення на законодавчому рівні чіткого пріоритету міжнародних угод у всіх сферах, що регулюють майнові права, а також створення ефективного механізму виконання рішень міжнародних судів [10, с. 220–224].

Адаптація національної законодавчої бази до міжнародних стандартів є важливим етапом у забезпеченні правової визначеності, захисту майнових очікувань та сприянні економічному розвитку країни. Для ефективної інтеграції міжнародних норм у національну правову систему варто враховувати такі аспекти.

Одним із важливих напрямів є гармонізація законодавства з міжнародними договорами та стандартами. Необхідно провести комплексний аналіз чинних нормативно-правових актів на предмет відповідності міжнародним зобов'язанням України. Особливу увагу слід звернути на сфери цивільного, господарського та бюджетного права, де міжнародні угоди не завжди мають безумовний пріоритет [5, с. 88–90].

Важливим кроком є вдосконалення механізму імплементації міжнародних угод у національну правову систему [6, с. 18]. Це передбачає внесення змін до Конституції та законів України, які б чітко регламентували порядок застосування міжнародних договорів, а також розробку механізмів вирішення правових колізій між національними та міжнародними нормами [1].

Окремої уваги потребує створення ефективного судового механізму для застосування міжнародних стандартів. Українські суди повинні мати чіткі методичні рекомендації щодо використання міжнародного права, що дозволить уникнути неоднозначного трактування норм. Варто запровадити систему навчання суддів, юристів та правозахисників щодо міжнародної судової практики, зокрема рішень Європейського суду з прав людини.

Взаємодія парламенту, уряду, профільних міністерств і наукових установ дозволить ефективніше розробляти законодавчі ініціативи, спрямовані на імплементацію міжнародних норм. До цього процесу варто залучати експертів з міжнародного права та представників міжнародних організацій.

Виконання міжнародних угод і рішень міжнародних судів повинно бути гарантоване не лише на законодавчому рівні, а й на практиці. Це передбачає підвищення відповідальності органів державної влади за невиконання міжнародних зобов'язань, а також розширення контролю з боку громадянського суспільства.

Варто також розглянути можливість закріплення чіткої ієрархії нормативно-правових актів, де міжнародні договори, ратифіковані Верховною Радою, матимуть беззаперечний пріоритет перед національ-

ними законами у визначених сферах. Це дозволить уникнути правових суперечностей та забезпечити стабільність правового регулювання.

Адаптація законодавства має відбуватися поступово, з урахуванням міжнародних зобов'язань України та національних інтересів. Комплексний підхід до цього процесу сприятиме підвищенню правової визначеності, зміцненню міжнародного іміджу держави та поліпшенню умов для інвестицій та економічного розвитку.

Висновки і перспективи подальших досліджень. За результатами проведеного дослідження виявлено специфічні особливості імплементації міжнародних стандартів у національне законодавство України, зокрема у сферах цивільного, господарського та бюджетного права. Встановлено, що найбільш ефективно міжнародні норми інтегруються у цивільне та господарське право, тоді як у бюджетному законодавстві спостерігаються значні колізії та неузгодженості.

Оскільки, адаптація національної законодавчої бази до міжнародного правового простору є необхідною умовою для забезпечення правової визначеності та захисту майнових прав в Україні. Впровадження міжнародних стандартів дозволяє зміцнити правову систему, забезпечити захист прав власності та підвищити рівень правової безпеки для громадян та інвесторів.

З'ясовано унікальні характеристики правових колізій, що виникають при застосуванні міжнародних норм в українській правовій системі. Зокрема, виявлено, що найбільше протиріч виникає у земельному та бюджетному законодавстві, де міжнародні угоди не завжди мають безумовний пріоритет, що створює правову невизначеність для власників майна та інвесторів.

Імплементація міжнародних угод в національне законодавство здійснюється не завжди ефективно,

зокрема через правові колізії між національними актами та міжнародними стандартами. Це потребує більш чіткої регламентації в законодавчих актах, щоб забезпечити безумовний пріоритет міжнародних угод у певних сферах.

Ефективність застосування міжнародних стандартів залежить від розвитку судової практики, зокрема від здатності українських судів правильно інтерпретувати і застосовувати міжнародне право. Розроблено інноваційний підхід до вирішення проблеми неоднозначності судової практики щодо застосування міжнародного права. Запропоновано створення спеціалізованої системи методичного забезпечення судів, яка включатиме не лише роз'яснення щодо застосування міжнародних норм, але й механізм оперативного оновлення правових позицій відповідно до змін у міжнародній практиці.

Сформульовано авторський механізм міжвідомчої координації для ефективної імплементації міжнародних угод, який передбачає:

- створення постійно діючої міжвідомчої робочої групи з питань гармонізації законодавства;
- впровадження системи моніторингу ефективності застосування міжнародних норм;
- розробку чітких індикаторів оцінки результативності імплементації міжнародних стандартів.

Обґрунтовано необхідність запровадження трирівневої системи контролю за виконанням міжнародних зобов'язань: державний рівень (органи виконавчої влади); судовий рівень (спеціалізовані палати у вищих судах); громадський рівень (залучення експертних організацій та міжнародних спостерігачів).

Таким чином, подальші дослідження в цьому напрямі допоможуть більш глибоко зрозуміти процес адаптації національного законодавства до міжнародних стандартів та виявити шляхи удосконалення правового регулювання, що відповідає сучасним викликам глобалізації.

Література

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. URL: <https://constitution.in.ua/articles/9> (дата звернення: 19.02.2025).
2. Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_118 (дата звернення: 19.02.2025).
3. Про міжнародні договори України : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1906-15> (дата звернення: 19.02.2025).
4. Міжнародні договори України. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%B D%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96_%D0%B4%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B8_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8 (Дата звернення: 19.02.2025).
5. Бенашвілі О.І. Пріоритет міжнародного права в національному контексті. Київ: Юридичний центр, 2020. 330 с.
6. Денисов В.Н. Статус міжнародних договорів у Конституції України. *Вісник Академії правових наук України*. 1997. № 1. С. 32.
7. Євінтов В.І. Пряме застосування міжнародних стандартів прав людини. Коментар до статті 9 Конституції України. *Український часопис прав людини*. 1998. № 1.С. 27.
8. Євінтов В.І. Захист прав власності в міжнародному праві. Одеса : Астропринт, 2017. 350 с.
9. Каплін В.С. Роль міжнародних угод у правовій системі України. Львів : Світло, 2019. 270 с.

10. Котелянець, І. М. Правова безпека та міжнародне право. Дніпро : ТанDEM, 2015. 300 с.
11. Кучерена О. І. Міжнародне право і національні правові системи: адаптація та гармонізація. Харків : Право, 2016. 280 с.
12. Шмідт М. С. Інтеграція міжнародних стандартів в національне законодавство. Київ : Вид. «Юридична думка», 2018. 320 с.

References

1. Constitution of Ukraine. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1996. URL: <https://constitution.in.ua/articles/9> [in Ukrainian].
2. Vienna Convention on the Law of Treaties, 1969. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_118 [in Ukrainian].
3. On International Treaties of Ukraine: Law of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1906-15> [in Ukrainian].
4. International Treaties of Ukraine. International Treaties of Ukraine. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96_%D0%B4%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B8_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8 [in Ukrainian].
5. Benashvili O. I. The Priority of International Law in the National Context. Kyiv: Legal Center, 2020. 330 p. [in Ukrainian].
6. Denysov V. N. The Status of International Treaties in the Constitution of Ukraine. *Bulletin of the Academy of Legal Sciences of Ukraine*. 1997. No. 1. p. 32 [in Ukrainian].
7. Yevintov V. I. Direct Application of International Human Rights Standards. Commentary on Article 9 of the Constitution of Ukraine. *Ukrainian Human Rights Journal*. 1998. No. 1. p. 27 [in Ukrainian].
8. Yevintov V. I. Protection of Property Rights in International Law. Odesa: Astroprint, 2017. 350 p. [in Ukrainian].
9. Kaplin, V. S. The Role of International Agreements in the Legal System of Ukraine. Lviv: Svitlo, 2019. 270 p. [in Ukrainian].
10. Kotelyanets I. M. Legal Security and International Law. Dnipro: Tandem, 2015. 300 p. [in Ukrainian].
11. Kucherenko O. I. International Law and National Legal Systems: Adaptation and Harmonization. Kharkiv: Pravo, 2016. 280 p. [in Ukrainian].
12. Schmidt M. S. Integration of International Standards into National Legislation. Kyiv: Publishing House “Yurydychna Dumka”, 2018. 320 p. [in Ukrainian].